

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรม
สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร*

ACADEMIC LEADERSHIP DEVELOPMENT MODEL BASED THE
ON BUDDHADHAMMA FOR DHAMMA FOR ADMINISTRATORS
FO SECONDARY SCHOOLS UNDER BANGKOK METROPOLITAN

ดราวรรณ ศรีกาญจนา

Darawan Srikanjana

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: darawan9993@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ได้แก่ ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) ด้วยแบบศึกษาเอกสาร ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 266 คน และนำมาสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อนำไปสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 4 คน พัฒนารูปแบบโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 รูป/คน เพื่อตรวจสอบรูปแบบด้วยการแจกแบบสอบถามตามมาตรฐานการประเมิน 4 ด้าน คือ 1) ความเป็นประโยชน์ 2) ความเป็นไปได้ 3) ความเหมาะสม 4) ความถูกต้อง

* Received 8 April 2019; Revised 27 April 2019; Accepted 27 April 2019.

ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 109 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า:

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาของภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า การศึกษาต้องทันต่อการเปลี่ยนแปลงสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาพัฒนาการเรียนการสอนจึงจะประสบความสำเร็จใช้กระบวนการ PDCA ต้องจัดทำแผนงาน โครงการ นิเทศอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน สร้างความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เชิญผู้ปกครอง ครู นักเรียน ร่วมกันสร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ในเชิงวิชาการ ส่วนผู้บริหารสถานศึกษามีการวัดผลและประเมินผลความก้าวหน้าในการนำวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจลงสู่การปฏิบัติ และผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับครูจัดระบบนิเทศ กำกับ ติดตามการจัดการเรียนการสอน ต่อเนื่องสม่ำเสมออย่างน้อย

2. พัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า มีส่วนประกอบของรูปแบบ 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) บริบทของสถานศึกษา ส่วนที่ 2 ตัวแบบกระบวนการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการ ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ 2) ขั้นตอนการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ 3) คุณลักษณะที่ดีของผู้นำทางวิชาการ 4) หลักธรรมในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ 5) กิจกรรมในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ส่วนที่ 3 ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วย 1) การเตรียมการ 2) การดำเนินงาน 3) การประเมินผลการดำเนินงาน ส่วนที่ 4 เงื่อนไขของการนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วย 1) ปรับเปลี่ยนตามขนาดของสถานศึกษา 2) ปรับเปลี่ยนตามสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา

3. ผลการตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากตามลำดับ

คำสำคัญ: รูปแบบ, การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษา, มัธยมศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร

Abstract

This research aims to 1) study the current state and problems of academic leadership in Buddhism for secondary school administrators. 2) to study the development of a model for the development of academic leadership in Buddhism for secondary school administrators. 3) to propose a model for development of academic leadership in Buddhism for secondary school administrators. Bangkok Metropolitan Administration Using Mixed Methods Research: Qualitative Research by Documentary Research. And to create a semi-structured interview. In-depth interviews were conducted by 4 key informants, developed by Focus Group Discussion, 10 experts per subject, to check the format using standardized questionnaires. 4) 1) Benefit 2) Feasibility 3) Relevance 4) Accuracy The first two groups were 266 subjects. 108 of the statistical methods used to analyze the data, percentage and standard deviation.

Findings were as follows:

1. Current Situation and Problems of Academic Leadership in Buddhism for Secondary School Administrators. The study found that education must be able to adapt to change. Information and communication to develop the teaching and learning process will be successful. The PDCA process must be systematically implemented. Encourage educational institutions as learning resources. Accepted by parents and community. Collaborate with universities, invite parents, teachers, and students together to build networks and exchange academic learning. The school administrators have measured and evaluated progress in implementing the vision. Mission and Mission And the administrators

of the schools together with the teachers to supervise the system to monitor the management of continuous teaching and learning is still less.

2. Development of a model for the development of academic leadership in Buddhism for secondary school administrators. Part 1: Introduction 1) Principle 2) Objectives 3) The context of the school Part 2 Part 2 The development model of academic leadership consists of 1) Components of academic leadership. 2) Academic leadership development. 3) Good character of academic leaders. 4) Principles of developing leadership. 5) Academic Leadership Development Activities Part 3 Part 3 The implementation of the model consisted of: 1) Preparation 2) Implementation 3) Performance Evaluation Part 4 Conditions of Implementation 1) The size of the school. 2) The changes in the school environment.

3 . The results of the examination on the model of leadership development in Buddhism for secondary school administrators. Bangkok Metropolitan Administration The overall level is very high. When considering each aspect from the least to the least, it found that the benefits. Accuracy Suitability and the possibilities. At the high level, respectively.

Keyword: Model, Academic Leadership Development, School Administrators, Secondary School Bangkok

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ เพราะเป็นปัจจัยในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด คุณธรรม จริยธรรมของบุคคลในสังคมหากดำเนินการจัดการศึกษาที่ดีให้แก่เยาวชนได้ครบถ้วนอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม สนองความต้องการของเยาวชนทุก ๆ ด้านสังคมของประเทศนั้น ๆ ก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพสามารถรักษาความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงของประเทศไว้ได้และพัฒนาให้ก้าวหน้าได้ตลอดไปการศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญ ในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพซึ่งคนที่มีคุณภาพก็ย่อมจะส่งผลให้สังคม

และประเทศชาติ มีความเจริญก้าวหน้าและหน่วยงานที่รับผิดชอบและมีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพของคนที่คือสถานศึกษาโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ได้กำหนดภารกิจของสถานศึกษาให้จัดการศึกษาได้หลากหลายรูปแบบทั้งการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในมาตรา 15 และ มาตรา 24 – 30 ว่าด้วยการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมาตรา 39 – 40 ให้กระจายอำนาจบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหาร บุคคล และการบริหารทั่วไป สถานศึกษาหรือโรงเรียนจึงเป็นหน่วยงานหรือองค์กรที่สำคัญที่สุดในการบริหารจัดการ และจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพเป็นคนดี เป็นคนเก่งและมีความสุขซึ่งสอดคล้องกับหลักการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ 4 ประการ คือหลักการยึดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการตัดสินใจ (School Based Decision Making) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) และหลักความรับผิดชอบต่อตรวจสอบได้ (Accountability) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550) ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาควรจะเข้าใจวิธีการดำเนินการตามแนวการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำการปฏิรูปการศึกษา และเป็นการสร้างรากฐานและความเข้มแข็งให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาและสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีความคล่องตัวมีอิสระ ผู้บริหารเป็นผู้นำทางวิชาการ มีปฏิภาณไหวพริบดี มีการตัดสินใจและแก้ไข ปัญหาดี เป็นผู้ประสานชุมชนที่ดี เป็นผู้มีความวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความซื่อสัตย์สุจริตยุติธรรม มีคุณธรรมจริยธรรม มีความอดสาหะวิริยะอดทน มีความเสียสละ เป็นที่ยอมรับจากบุคลากรในโรงเรียนและชุมชน (ธีระ รุญเจริญ, 2553)

สถานศึกษาได้พบปัญหาซึ่งเป็นผลจากการสรุปผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับชาติและ ระดับนานาชาติ จากผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-Net) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 ปีการศึกษา 2559 ซึ่งมีวิชาที่สอบ ได้แก่ วิชาภาษาไทย สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม วิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ พบว่า ผลการทดสอบ มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศทุกวิชา และผลจากการประเมินโครงการประเมินผลการศึกษา นักเรียนนานาชาติ (PISA) ปี 2000-2015 โดยจัดการประเมินต่อเนื่องทุก 3 ปี ซึ่งกรุงเทพมหานครได้ร่วมโครงการ PISA ตั้งแต่ PISA 2003 – PISA 2015 เข้าร่วมเป็น

โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีผลการประเมินตั้งแต่ PISA 2006 เป็นต้นมา โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศค่อนข้างมาก ทั้งด้านการอ่าน (Reading Literacy) การรู้เรื่องคณิตศาสตร์ (Mathematical Literacy) การรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy) ในปี 2015 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมีคะแนนต่ำกว่าระดับประเทศทุกด้าน

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะ ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการและเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตอาสา มีความพร้อม ที่จะนำการศึกษาสู่การเปลี่ยนแปลงได้มากที่สุด (สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า, 2553) ที่จะนำพาโรงเรียนไปสู่ความก้าวหน้า และทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนยังต้องรักษาบรรยากาศของโรงเรียน จัดให้มีทรัพยากรต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนการสอน กำกับดูแลความก้าวหน้าของนักเรียน มีบรรยากาศความคาดหวังว่านักเรียนจะประสบความสำเร็จ และมีภาวะผู้นำเชิงบริหารที่เข้มแข็ง

หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต การทำมาหากิน ค่านิยมและพิธีกรรม ตลอดจนการศึกษาเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมมาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการบริหารตามหลักธรรมที่ผู้บริหารสามารถนำประยุกต์ใช้กับการบริหารได้ตลอดเวลา ได้แก่ ตามหลักอริยสัจ 4 คือ หลักธรรมสำคัญเพื่อผู้บริหารทุกระดับ เป็นแนวทางส่งเสริมให้บุคคลผู้ประพฤติปฏิบัติตามได้สติปัญญาญาณเกิดผลดีต่อหน้าที่การงาน เป็นปฏิบัติให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมาย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2554) คือ ฉันทะ ความพึงพอใจ วิริยะ ความขยันหมั่นเพียร จิตตะ ความเข้าใจบุคคลรอบข้าง วิมังสา การไตร่ตรองพิจารณาเหตุผล

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวมาข้างต้นนั้น ทำให้ผู้วิจัยมีความตระหนักชัดว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษานั้นมีความสำคัญยิ่งในการบริหารจัดการศึกษาโดยเฉพาะการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาซึ่งเป็นโรงเรียนจัดการศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษาที่ให้ความรู้และทักษะชีวิตแก่ผู้เรียนซึ่งได้รับการปรับเปลี่ยนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) จึงสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าวิจัย รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยนำหลักพระพุทธศาสนามาบูรณาการเกิดรูปแบบการพัฒนา

ภาวะผู้นำทางวิชาการ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา อันจะเป็นข้อมูลประกอบและเป็นแนวทาง แก่หน่วยงานด้านการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ในการวางแผนการพัฒนาการศึกษา กำหนดนโยบายและการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคคลครูและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนางานด้านวิชาการ ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้สถานศึกษามีรูปแบบการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตอบสนองตามความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและนโยบายการจัดการศึกษาของชาติ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาองค์ความรู้แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ตัวแปรองค์ประกอบที่สอดคล้องกับการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา มัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้แก่ 1) แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ 2) แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการ 3) หลักพุทธธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา หลักที่นำมาใช้ได้แก่ หลักอิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ: ความพอใจ, วิริยะ: ความเพียรพยายาม, จิตตะ: เข้าใจสภาพทั่วไป, วิมังสา: การตรวจสอบ และ 4) ข้อมูลสถานศึกษา

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู หัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มสาระ ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 109 โรงเรียน จำนวน 872 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 269 คน (กลุ่มนโยบายและแผน, 2555) กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ (Krejcie & Morgan) เป็นตารางที่ใช้หาขนาดของ

กลุ่มตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากรและกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจประชากรเท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5 % และระดับค่าความเชื่อมั่น 95 % ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าทางวิชาการตามหลักพุทธธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร คือกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 109 โรงเรียน จำนวนผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นประชากร 109 คนทั้งหมด

ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยจะทำการศึกษาเฉพาะโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ในเขตกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัย จักได้ทำการศึกษาวิจัยตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2560 จนถึงเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2561 รวมเป็นระยะเวลา 1 ปี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยทั้งในเชิงเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีวิทยาวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. แบบศึกษาเอกสาร (Document Study) ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องที่สอดคล้องกับรูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าทางวิชาการตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จากแบบสอบถาม ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 266 คน

2. แบบสัมภาษณ์ (Interviewing) ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยใชการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Formal Interview) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 คน เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าทางวิชาการตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

3. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 รูป/คน เป็นกลุ่มปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

4. แบบตรวจสอบรูปแบบโดยการสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยใช้สอบถามความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้อง กับผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 109 ชุด เพื่อการตรวจสอบร่างรูปแบบเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยจากการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาของภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

จากการศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร สรุปได้ดังนี้

1. ด้านบุคลากร ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง ขาดความรู้ความสามารถทางการวิจัย ขาดความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ

2. ด้านงบประมาณ โรงเรียนได้รับเงินงบประมาณน้อย ไม่เพียงพอกับการใช้สอย

3. ด้านวัสดุอุปกรณ์ ขาดแคลนหนังสือเรียนประกอบการเรียน ขาดการดูแลซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ สภาพอาคารค่อนข้างเก่า บริเวณโรงเรียนค่อนข้างคับแคบและสภาพแวดล้อมไม่ดี สื่อการสอนที่มีอยู่ยังไม่เพียงพอ

4. งบประมาณหลักของโรงเรียนมาจากค่างบบุตหนุนเฉลี่ยรายหัวต่อนักเรียนเมื่อนักเรียนมีจำนวนน้อยจึงทำให้มีงบประมาณหมุนเวียนน้อย ซึ่งเป็นปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการ

5. ด้านวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับ การเปลี่ยนแปลง ด้านการแสวงหาความรู้ใหม่มาปรับใช้ตลอดเวลายังมีน้อย

6. สถานศึกษาขาดเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ ขาดการส่งเสริมงบประมาณจากเขตพื้นที่การศึกษา ในการจัดคอมพิวเตอร์ครูขาดทักษะในเรื่องการใช้เทคโนโลยี

7. สถานศึกษามีครูไม่ครบชั้นเรียน และครูสอนไม่ตรงตามวิชาเอก

8. ครูยังใช้เทคโนโลยี จัดหาสื่ออุปกรณ์ นวัตกรรมเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ให้เพียงพอ บรรจุครูให้ตรงตาม วิชาเอก และให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนยังมีน้อยอยู่
9. การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนยังมีน้อยอยู่
10. ผู้นำที่มีปัญหาในการบริหารงานกับผู้ร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชาส่วนหนึ่งสืบเนื่องจากการขาดภาวะผู้นำที่ประกอบด้วยหลักธรรม
11. ผู้บริหารสถานศึกษาดูแล หรือรับผิดชอบและบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ ยังไม่ทั่วถึง
12. ขาดการปรับปรุงให้สอดคล้องกับยุคสมัยปัจจุบัน
13. ขาดระบบแบบแผนที่ชัดเจน ขาดระบบการจัดการที่ดี

แนวทางแก้ไขปัญหาสภาพปัจจุบันและปัญหาของภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

1. ส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรหลากหลายรูปแบบเป็นระยะๆ หรือต่อเนื่องตลอดปี
2. การมีวิสัยทัศน์ที่ดี ความชำนาญในงาน ความเป็นมืออาชีพ และการสร้างความสัมพันธ์ ความเข้าใจอันดี ตลอดจนการสร้างสรรคทางสังคม
3. มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้วยการใช้หลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนา
4. วิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษา ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง มีการจัดทำแผนงาน โครงการด้านวิชาการจัดทำแผนกลยุทธ์และธรรมนูญ โรงเรียนเป็นปัจจุบัน และมีการแต่งตั้งให้มีผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับงานวิชาการอย่างชัดเจน
5. การจัดทำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่ละภาคเรียน มีการจัดทำหลักสูตร มีแผน การจัดทำกิจกรรมการเรียนการสอนที่ชัดเจน มีการจัดทำการวัดผลประเมินผล มีการจัดเก็บข้อมูลผลสัมฤทธิ์,ทางวิชาการของนักเรียน มีการจัดส่งบุคลากรเข้าอบรมทักษะทางวิชาการ และนำมาปรับ ใช้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ
6. ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง จัดหาเทคโนโลยี และนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการเรียนการสอนให้เพียงพอ
7. สร้างความมั่นใจว่า กระบวนการภายในอันได้แก่ นโยบาย ธรรมเนียมปฏิบัติ และการปฏิบัติการสอน

8. การพัฒนาวิชาชีพครู การพูดคุย การสืบค้น การวิพากษ์ และวิธีการแก้ปัญหา

ผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาของภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

รูปแบบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านด้านการการมีวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 2) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านการสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ และ 5) ด้านการพัฒนาวิชาชีพครู ทำการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาของภาวะผู้นำทางวิชาการของครูหัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูหัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระที่ดำรงตำแหน่งในสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาของ ภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อคำถาม

ด้านการมีวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของครูหัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระ มีความคิดเห็นต่อ สภาพปัจจุบันและปัญหาของภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการมีวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ครูหัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระ มีความคิดเห็นว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาของภาวะผู้นำทางวิชาการ อยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีการวัดผลและประเมินผลความก้าวหน้าในการนำวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจลงสู่การปฏิบัติ, ผู้บริหารสถานศึกษามีการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนอยู่เสมอ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย พันธกิจ และผู้บริหารสถานศึกษามีการสื่อสารสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครอง ครู และนักเรียนเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ สำหรับข้ออื่นๆที่เหลือ ครูหัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อคำถาม

ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ของครูหัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระ มีความคิดเห็นสภาพปัจจุบันและปัญหาของภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ครูหัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระ มีความคิดเห็นว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาของภาวะผู้นำทางวิชาการ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีความรอบรู้เกี่ยวกับ รูปแบบการสอนอย่างหลากหลาย ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูใช้การวิจัยในชั้นเรียนเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้อื่นๆ สำหรับข้ออื่นๆ ที่เหลือ ครูหัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อคำถาม

ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ของครูหัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระ มีความคิดเห็น สภาพปัจจุบันและปัญหาของภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ครูหัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระที่ดำรงตำแหน่งในสถานศึกษามัธยมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาของภาวะผู้นำทางวิชาการ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ แรงจูงใจให้ครูจัดการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายตามหลักสูตร, ผู้บริหารสถานศึกษา ให้คำแนะนำช่วยเหลือส่งเสริม เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอย่างกัลยาณมิตร และอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับครูจัดระบบนิเทศ กำกับ ติดตามการจัดการเรียนการสอน ต่อเนื่องสม่ำเสมอ, ผู้บริหารสถานศึกษามีการตรวจแผนการสอน และบันทึกหลังสอนเพื่อ ดูผลการพัฒนา สำหรับข้ออื่นๆ ที่เหลือ ครูหัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อคำถาม

ด้านการสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้อื่นๆ ของครูหัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระ มีความคิดเห็นต่อ สภาพปัจจุบันและปัญหาของภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้อื่นๆ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ครูหัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระที่ดำรงตำแหน่งในสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาของภาวะผู้นำทางวิชาการ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม สำหรับข้ออื่นๆ ที่เหลือ ครูหัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อคำถาม

ด้านการพัฒนาวิชาชีพครู ของครูหัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระ มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันและปัญหาของภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการพัฒนาวิชาชีพครู โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ครูหัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระที่ดำรงตำแหน่งในสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาของภาวะผู้นำทางวิชาการ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาให้คำแนะนำครูและบุคลากรทางการศึกษา ในการศึกษาต่อ/พัฒนาวิชาการอยู่เป็นประจำ, ผู้บริหารสถานศึกษา มีการให้คำชมเชยและมอบรางวัล แก่ครูที่ปฏิบัติงานที่ดี, ผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างบรรยากาศเชิงบวกด้านการเรียนรู้ สำหรับข้ออื่นๆ ที่เหลือ ครูหัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อคำถาม

จากผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาของภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยพบว่า ครูหัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระที่ดำรงตำแหน่งในสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นต่อ สภาพปัจจุบันและปัญหาของภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ครูหัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระที่ดำรงตำแหน่งในสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาของ ภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อคำถาม

ผลการวิจัยสภาพปัจจุบันและปัญหาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยสภาพปัจจุบันและปัญหาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้
ผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ดังนี้

องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ 5 ด้าน ได้แก่

องค์ประกอบด้านที่ 1 ด้านวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ การพัฒนาคุณภาพ
การศึกษา ดังนี้

1. ผู้บริหารมีบทบาทสามารถเป็นผู้นำ สั่งการ สร้างทีมงาน ติดตามตรวจสอบ และ
บริหารงานอย่างเป็นระบบ ทำให้การทำงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
2. ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจในงานที่ทำ และสามารถสร้างพลังความร่วมมือกับทุก
ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
3. ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ ในการพัฒนาการศึกษา ท้นต่อการเปลี่ยนแปลงสามารถนำ
เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารมาพัฒนาการเรียนการสอนจนประสบความสำเร็จ
4. ผู้บริหารใช้วิธีการให้ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการนำผลสัมฤทธิ์มาบริหารจัดการ
แก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ
5. ผู้บริหารมีวิธีการติดตาม ตรวจสอบความก้าวหน้าในด้านการเรียนการสอนของ
นักเรียน โดยใช้ระบบเทคโนโลยีมาวิเคราะห์ผลการสอบในการจัดลำดับคะแนนและรายงาน
เนื้อหาให้ผู้ปกครองทราบ
6. ผู้บริหารมีความเอาใจใส่ในงานติดตามการทำงานตามแผนงาน/โครงการอย่างเป็น
ระบบและต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญของการส่งเสริมการอ่านมีการตรวจสอบการอ่านของ
นักเรียนเป็นรายเดือน สังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน และผลจากการ
ประเมินโครงการ/กิจกรรม จากการสัมภาษณ์
7. ผู้บริหารให้ความสำคัญในการจัดทำวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ โดยใช้หลักการมี
ส่วนร่วมกับทุกฝ่ายและนำผลสัมฤทธิ์มาเป็นพันธกิจ จัดทำโครงการเพื่อให้สอดคล้อง เพื่อการ
พัฒนาการศึกษา
8. สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง การบริหารงาน มีนโยบาย แผนการ
ดำเนินงานและให้ความสำคัญเกี่ยวกับงานวิชาการมาเป็นอันดับ 1

9. ผู้บริหารใช้เทคโนโลยี สร้างกลุ่มไลน์และจัดประชุมในการสื่อสาร สร้างความเข้าใจกับผู้ปกครอง นักเรียน ครู อย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบด้านที่ 2 ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาใช้กระบวนการ PDCA ในการพัฒนาหลักสูตรและการปรับปรุงการใช้หลักสูตรให้ได้มาตรฐานและนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มาปรับปรุงแก้ไข การจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทุกปีการศึกษา

2. ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูนำความรู้ใหม่ มาปรับใช้ โดยเฉพาะ มีการวิเคราะห์หลักสูตร วิเคราะห์ตัวชี้วัด เพื่อนำไปจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และการวัดผลประเมินผล

3. ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ เพื่อการผลิตสื่อการสอน ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ได้อย่างเหมาะสมและคุ้มค่า

4. ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญต่อการนำผลสัมฤทธิ์มาปรับปรุงและพัฒนา ใช้วิธีการ PLC ในการระดมสมองโดยวิเคราะห์ตัวชี้วัดภาพรวม ถึงจุดเด่น จุดด้อยของตัวชี้วัด เพื่อนำมาสู่การปรับปรุงหลักสูตรและการพัฒนาการเรียนการสอนของครู

5. ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการอบรม เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการใช้หลักสูตร โดยเชิญวิทยากรมาให้การอบรม เช่น ศึกษานิเทศก์ จาก สพม. และ สพฐ. เพื่อให้ครูนำความรู้มาแก้ไขปรับปรุงหลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้ โครงสร้างหลักสูตร

6. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เน้นความร่วมมือประสานพลังแห่งความรู้ ความสามารถ โดยนำชุมชน ราษฎร์ชาวบ้าน และองค์กรทางการศึกษา และองค์กรทางสังคม เข้าสู่สถานศึกษา เป็นการสร้างเครือข่ายทางวิชาการ เพื่อการพัฒนาการศึกษา

องค์ประกอบด้านที่ 3 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา จัดทำแผนงาน โครงการ นิเทศอย่างเป็นระบบ มีปฏิทินการนิเทศ ครูผู้รับผิดชอบในการนิเทศการสอน เครื่องมือการนิเทศ และใช้ระบบการนิเทศ เพื่อพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

2. ผู้บริหารใช้วิธีการให้ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ ช่วยตรวจแผนการสอน มอบหมาย 1/2 เพื่อการตรวจแผนได้อย่างละเอียด และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3. ผู้บริหารมีการติดตามการเรียนการสอนและแผนการสอนโดยตรวจสอบ จากการนิเทศนักเรียนด้วยตนเอง ดูจากสมุดงานของนักเรียน โดยตรวจเดือนละ 1 ครั้งทุกกลุ่มสาระ และจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการสอบโอเน็ต ทำให้เห็นผลสะท้อนการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

4. ผู้บริหารติดตามตรวจสอบ การนิเทศการจัดการเรียนการสอน ของครูอย่างเป็นระบบ และโน้มน้าวจิตใจ ทำให้ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี จากผลสัมฤทธิ์โอเน็ต เป็นต้น

องค์ประกอบด้านที่ 4 ด้านการสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน

2. ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยสร้างความตระหนักให้ครูทุกคน มีส่วนเกี่ยวข้องและเห็นความสำคัญต่อหน้าที่และความสำคัญต่อนักเรียน

3. ผู้บริหารสถานศึกษา มีการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงาน จัดระบบการบริหารงานวิชาการภายในสถานศึกษา โดยเน้นคุณภาพการศึกษาเป็นหลัก ได้แก่ การเยี่ยมชั้นเรียน การให้ขวัญและกำลังใจ การให้คำปรึกษา การเข้าพบได้ง่าย

4. ผู้บริหารสถานศึกษา สร้างขวัญและกำลังใจมีความเป็นกัลยาณมิตรและสามารถปรับแนวคิด พฤติกรรมของครู ให้มีความตระหนัก มีจิตวิญญาณของความเป็นครูและทำให้ครูสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดกิจกรรมสวัสดิการให้กับบุคลากรภายในองค์กรทุกฝ่าย เช่น การมอบของขวัญวันเกิด การเยี่ยมไข้เมื่อเจ็บป่วย งานศพ, งานสมณาศึกษาดูงาน

5. ผู้บริหารสถานศึกษา มีการส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรครูพัฒนาห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ให้มีบรรยากาศวิชาการโดยการสนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้เกิดการการพัฒนาการศึกษา

6. ผู้บริหารสถานศึกษา สนับสนุน สร้างแรงจูงใจให้รางวัล ยกย่องเชิดชูเกียรติ ให้กับครูและนักเรียน โดยจัดให้มีการประกวดผลงานวิชาการในด้านต่างๆ เช่น การประกวดโครงงานนักเรียน การประกวดงานวิจัยของครู

7. ผู้บริหารสถานศึกษามุ่งมั่นความรู้ สร้างศรัทธาให้ครูยอมรับ โดยการวางแผนงาน โครงการ ให้มีการช่วยเหลือกัน ทำงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์สร้างผู้นำทางวิชาการ ใช้ระบบ ระหว่างครูหัวหน้ากลุ่มสาระกับคณะครูในกลุ่มสาระและพี่ช่วยน้อง น้องช่วยพี่ เป็นต้น

องค์ประกอบด้านที่ 5 ด้านการพัฒนาวิชาชีพครู ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาได้สร้างความร่วมมือกับมหาวิทยาลัย ต่างๆ เชิญผู้ปกครอง ครู นักเรียน ร่วมกันสร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ในเชิงวิชาการเพื่อการพัฒนาการศึกษา

2. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูทำงานวิจัยวิจัยไปสู่การทำผลงานทางวิชาการ โดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถมาให้ความรู้และเป็นที่ปรึกษา ในเรื่องการจัดทำผลงานทางวิชาการ เพื่อเลื่อนวิทยฐานะ

3. ผู้บริหารสถานศึกษามีนโยบายในการจัดสวัสดิการ จัดสรรงบประมาณ ส่วนหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาวิชาชีพของครูและเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้ครู

4. ผู้บริหารสถานศึกษาได้จัดอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพครู ด้านวิชาการอย่างสม่ำเสมอ โดยสนับสนุนให้ได้รับการอบรม จากมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่ใกล้เคียงกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องทุกปีการศึกษา

5. ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนครูทุกคนที่มีโอกาสตามเกณฑ์ ที่สามารถส่งคำขอเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ จะดำเนินการแจ้งให้ครูทราบในที่ประชุมและ จัดทำเอกสารเกณฑ์แจกพร้อมกับอธิบายสร้างความเข้าใจ และเป็นที่ปรึกษา แนะนำ ในการทำผลงานทางวิชาการเพื่อให้ครูได้มีการเตรียมความพร้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

ผลการพัฒนาพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้องค์ประกอบของรูปแบบ 4 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนนำ 2) ส่วนที่ 2 กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรม สำหรับ

ผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร 3) การนำไปใช้ และ 4) เงื่อนไขความสำเร็จ

ผลการตรวจสอบรูปแบบโดยการแจกแบบสอบถาม และการนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ส่วนที่ 2 ตัวแบบกระบวนการ ส่วนที่ 3 การนำไปใช้ และ ส่วนที่ 4 เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ทำการตรวจสอบใน 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากตามลำดับ

ส่วนนำ ของรูปแบบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากตามลำดับ

ตัวแบบกระบวนการ ของรูปแบบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากตามลำดับ

การนำไปใช้ ของรูปแบบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากตามลำดับ

เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ของรูปแบบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความเป็น

ประโยชน์ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากตามลำดับ

อภิปรายผล

หลักธรรมในการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้แก่ หลักอริยบท 4 ดังนี้

1. ฉันทะ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีความรักในงาน และใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ ประารถนาที่จะทำให้ได้ผลดียิ่งขึ้น สำเร็จบรรลุถึงจุดหมาย และที่สำคัญผู้บริหารจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการบริหารสถานศึกษา มีความเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนร่วมงาน การให้คำปรึกษา เพื่อให้งานมีความก้าวหน้าอันจะส่งผลให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานวิชาการ

2. วิริยะ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา มีความขยัน หมั่นประกอบการทำงานด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง กล้าเผชิญปัญหาและอุปสรรคในการทำงานได้เป็นอย่างดี เป็นความเพียรที่เกิดจากตนเองและเป็นความเพียรที่บุคคลอื่นช่วยกระตุ้น ตั้งมั่น ไม่ย่อถอยต่ออุปสรรค สร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรทุกฝ่าย เพื่อให้งานวิชาการประสบผลสำเร็จ

3. จิตตะ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาดำรงจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิด จิตฝักใฝ่อยู่กับงานที่ทำ อุทิศตัวอุทิศใจให้กับงานที่ทำ โดยใช้ความคิดในเรื่องนั้นสม่ำเสมอ ใช้พลังในสมองซีกขวา เป็นการใส่ใจในรายละเอียด ปฏิบัติหน้าที่อย่างรอบคอบ ใส่ใจดูแลรับผิดชอบทุกอย่างในสถานศึกษา ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม พัฒนางานวิชาการสม่ำเสมอเป็นแบบอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา สร้างความแตกต่างของสถานศึกษาตรงที่ความตั้งใจ เป็นสถานศึกษาที่บริหารงานแตกต่างจากสถานศึกษาอื่นและเกิดความสำเร็จในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

4. วิมังสา หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา ใช้ปัญญา พิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำ มีการวางแผน วัดผลประเมินผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง อย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ กำหนดเป้าหมาย ให้มีความสำคัญต่องานวิชาการ ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนทันต่อเหตุการณ์ พิจารณาสິงต่างๆ อย่างถี่ถ้วนและมีเหตุผล เรียกว่า

ใช้ปัญญา ตรวจสอบข้อบกพร่อง ลับคมเลื่อยอยู่ตลอดเวลา ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพัฒนาตนเอง อยู่เสมอ

สรุป

สภาพปัจจุบันและปัญหาของภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า การศึกษาต้องทันต่อการเปลี่ยนแปลงสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาพัฒนาการเรียนการสอนจึงจะประสบความสำเร็จใช้กระบวนการ PDCA ต้องจัดทำแผนงาน โครงการ นิเทศอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน สร้างความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เชิญผู้ปกครอง ครู นักเรียน ร่วมกันสร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ในเชิงวิชาการ ส่วนผู้บริหารสถานศึกษามีการวัดผลและประเมินผล ความก้าวหน้าในการนำวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจลงสู่การปฏิบัติ และผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับครูจัดระบบนิเทศ กำกับ ติดตามการจัดการเรียนการสอน ต่อเนื่องสม่ำเสมอมีน้อย ผลการตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. สถานศึกษาควรนำเอากระบวนการ PDCA ในการพัฒนาหลักสูตรและการปรับปรุงการใช้หลักสูตรให้ได้มาตรฐานและนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มาปรับปรุงแก้ไข การจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทุกปีการศึกษา
2. ควรมีการจัดอบรมให้บุคลากรมีความรู้ / ทักษะในการใช้ระบบสารสนเทศที่ดีขึ้นมีการพัฒนาเรื่องภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร เช่น ภาษาอังกฤษ เป็นต้น
3. ควรทำการศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4. ควรเอาใจใส่ดูแล ปรับปรุงสวัสดิการจัดให้มีรางวัลสำหรับบุคลากรในหน่วยงาน ผู้บริหาร ครู และลูกจ้าง ที่ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างดีเยี่ยม เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดี ให้กับเพื่อนร่วมงาน เพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ที่มีผลงานดีเด่น

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มนโยบายและแผน. (2555). ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา .

ธีระ รุญเจริญ. (2553). การบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: แอล.ที.เพรส จำกัด.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2554). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา.

สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า. (2553). ยุทธศาสตร์การพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักเกณฑ์ใหม่. กรุงเทพมหานคร: เอส.พี.เอ็น.การพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). ข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศ . กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.